

فارسی
asrār-ot-tasavvof va xavass-ol-horūf

؟ نسفی، عزیزالدین بن محمد، ق ۷ قمری
nasafī, 'azīz-od-dīn ebn-e mohammad (- 13c)

در یک «مقدمه» و دو «اصل» و «خاتمه».
[فهرستواره منزوی ۶۱۷]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۴۲/۱۸-ف

نسخه اصل: بابزید ولی الدین ش ۱۸۲۵؛ خط: نسخ، بی کا، تا:
جمادی الاول ۸۵۱ق؛ ۸گ (۲۷۷-۲۸۴)، ۱۹ سطر [فیلم ها-ف: ۱-۴۷۸]

● اسرار تلگراف بی سیم / صنعت / فارسی
asrār-e telegrāf-e bī sīm

مترجم: عماد الملک، احمد خان، ق ۱۴ قمری
emād-ol-molk, ahmad xān (20c)

سال ترجمه: ۱۳۳۵ق

مترجم، که رئیس دارالترجمه وزرات معارف بوده، این کتاب را
از متن فرانسوی به فارسی برگردانده است. موضوع آن تلگراف
بی سیم است و در آن از مرکز فرستنده و گیرنده و سایر وسائط
ارتباطی این دستگاه مطابق معلومات آن روزگار بحث می شود.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۱۰۱

آغاز: تلگراف بی سیم فصل اول اسرار تلگراف بی سیم: ۱-
واسطه حیرت انگیز طبیعت. کلمه تلگراف بی سیم عموماً استعمال
می شود و در مقابل تلگراف معمولی؛ انجام: با کمال اطمینان
می توان منتظر شد که تا چند سال دیگر عجایب بزرگی از این
صنعت دیده خواهد شد. (پایان نسخه: بیدائل الناس غلام رضای
تفرشی محرر اداره دارالترجمه و دارالتالیف بتاريخ ۱۲ شهر
جمادی الاولی سنه ۱۳۳۵.

خط: نستعلیق، کا: غلامرضا تفرشی، تا: ۱۲ جمادی الاول ۱۳۳۵ق،
جا: طهران؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز مقوایی عطف و
گوشه پارچه مشکی، ۴۲گ، ۱۴ سطر (۱۲/۵×۷)، اندازه:
۱۸×۱۱سم [ف: ۳-۱۲۰]

→ اسرار التنزیل < الدر النظیم فی خواص القرآن العظیم
(ترجمه)
→ اسرار التنزیل (ترجمه) < لطائف غیائی

● اسرار التنزیل و انوار التأویل / چند دانشی / عربی
asrār-ut tanzīl wa anwār-ut ta'wīl

فخر رازی، محمد بن عمر، ۵۴۴؟ - ۶۰۶ قمری
faxr-e rāzī, mohammad ebn-e 'omar (1150 - 1210)

این کتاب تفسیر صغیر هم نامیده می شود و دارای چهار «مبحث»

خط: نستعلیق شکسته، کا: علی اصغر بن علی اکبر طالقانی، تا:
۱۲۸۰ق، ۲گ (۱۴۹-۱۵۰) [ف: ۲۳-۶۲۰]

● اسرار بسمله / علوم قرآن - فارسی
asrār-e besmelah

تربیتی، عبدالجواد بن محمد حسن
torbatī, 'abd-ol-javād ebn-e mohammad hasan

جز آنچه که در الذریعه (۴۲/۲) به نام سید محمد مهدی بن
محمد جعفر موسوی تنکابنی یاد شده است.

آغاز: بسمله. حمد له ... فقول ... ابن الحسن الخراسانی
عبدالجواد التمس منی بعض الطلبة ... ان احزر رسالة فی اسرار
کلمه بسم الله الرحمن الرحیم فاجبت ملتسمه سر از حضرت امام
رضا ... منقول است.

[فهرستواره منزوی ۶۱۷ (نسخه)]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۴۹

آغاز: برابر؛ انجام: پس اوضاع است
خط: نسخ و نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ در
گ ۱۱-۵۷ بخشی است از کتابی به فارسی در خبر از عبداللطیف
گویا متخلص به شکسته؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز مقوایی
تازه، ۶۹گ، ۲۰ سطر (۱۷×۹)، اندازه: ۲۱×۱۴سم [ف: ۱۳-۳۴۱۵]

۲. همدان؛ مدرسه غوب؛ شماره نسخه: ۴۷۶/۲

خط: شکسته نستعلیق، کا: علی بن عبدالجواد بن محمد حسن
تربیتی، بی تا، اندازه: ۱۱×۱۸سم [رشت و همدان - ف: ۱۵۴۶]

→ اسرار پاریس < له میستر دپاری
→ اسرار التجوید < تجوید القرآن

● اسرار تون آبی رنگ / داستان / فارسی
asrār-e teran-e ābī rang

رماتی است در بیان قتلی که در یک ترن اتفاق افتاده و قضایای
تحقیق درباره آن و مشتمل بر ۳۲ «فصل».

یز؛ کاظمینی؛ شماره نسخه: ۳۰۰

آغاز: فصل اول: مرد سفید موی نزدیک به نصف شب بود که
یک نفر از پلاس دولا کانکرد عبور کرد؛ انجام: یعنی اگر شما
شخصی را تهدید کنید که اگر موضوعی را به شما اظهار نکند او
را

خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ ظاهراً به خط
مترجم؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، عطف تیماج کرمی، ۳۰۰گ، ۱۲
سطر، اندازه: ۲۰×۱۳سم [ف: ۲-۲۴]

● اسرار التصوف و خواص الحروف / عرفان و تصوف /

فهرستگان نسخه های خطی ایران (فنا)، جلد سوم، به کوشش، مصطفی درایتی، تهران: سازمان

DIA 276240

اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران ۱۳۹۰/۲۰۱۲

آغاز: بسمله ... قال الامام الداعي الى الله فخرالدين محمد بن عمر الحسيني الرازي حمد و ثنا آن خدای را که وجوب وجود صفت جلال اوست ... اما بعد دوستی از اخوان صفا ... از من درخواست کرد تا در مسئله نفی جهت از ذات خداوند ... سخنی چند ملخص تقریر کنم و آنچه وجوه خصومت است بی میل و مدافعت بیاورم؛ **انجام:** و اما تاویل این متشابهات در تفسیر بزرگ خود گفته ایم و الحمد لله مستحقه و الصلوة و السلام علی نبیه.

مؤلف در پایان رساله ۶ شبهت و پاسخ آنها را یاد می کند، در خطبه کتاب بخشی از پرسش و پاسخها و برهانها بر موضوع بحث در کتاب درج گردیده است؛ خط: نستعلیق متوسط، بی کا، تا: قرن ۱۳؛ ۷ گک (۳۷-۴۳ پ)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف]: ۲۲-۲۹۸]

۷. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۲۹۹/۴

آغاز و انجام: برابر

در فهرست از نجم رازی دانسته؛ خط: نستعلیق، بی کا، بی تا؛ جلد: مقوا، ۲ گک، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف مخ: ۵-۲۲۳۶]

سَنَفَى حِيزَ وَ مَكَانَ < نَفَى الْحِيزِ وَ الْجِهَةِ وَ الْمَكَانِ

● **نفی الرؤیة / کلام و اعتقادات / عربی**

nafy-ur ru'ya

علم الهدی، علی بن حسین، ۳۵۵ - ۴۳۶ قمری

'alam-ol-hodā, 'alī ebn-e hoseyn (967 - 1045)

قم؛ موعشی؛ شماره نسخه: ۱۴۹۷/۶۱ اعکسی

آغاز: زعمت المعتزلة بأسرها و كثير من الشيعة و الزيدية والخوارج والمرجئة بأجمعها
نسخه اصل: کتابخانه آستان قدس رضوی، شماره ض ۲۱۵۰۹؛ خط: نسخ، کا: صفایی خوانساری، احمد بن محمد رضا، تا: ۱۳۲۹ق؛ مصحح، محشی؛ ۲ ص (۱۴۹-۱۵۰)، ۲۲ سطر [عکسی ف: ۴-۳۹۵]

سَنَفَى الرُّوْيَةَ فِي الْآخِرَةِ < الرُّوْيَةَ

● **نفیس الریاض لاعدام الامراض = شرح بدء الامالی**

= شرح قصيدة يقول العبد / ادبیات / عربی

nafīs-ur rīyāḍ li-a' dām-il amrāḍ = š.-u bad'-ul amālī = š.-u qaṣīdat-i yaqūl-ul 'abd

بخاری، خلیل بن علاء، - ۶۳۲ قمری

boxārī, xalīl ebn-e 'alāe (- 1235)

وابسته به: بدء الامالی = قصيدة يقول العبد = قصيدة الامالی؛ سراج الدین اوشی، علی بن عثمان (-۵۷۵ق)

شرح مزجی است بر قصیده لامیه «بدء الامالی» سراج الدین فرغانیکه در اعتقادات به روش اهل سنت سروده است. در این

● **نفی الحیز و الجهة و المكان = نفی مکان و جهت = تحصيل الحق فی مذاهب الخلق / کلام و اعتقادات / فارسی**
nafy-ol hayyez va-l jahat va-l makān = nafy-ol makān va jahat = tahsīl-ol haqq fī mazāheb-el xalq

فخر رازی، محمد بن عمر، ۵۴۴؟ - ۶۰۶ قمری

faxr-e rāzī, mohammad ebn-e 'omar (1150 - 1210)

وجیزه ای است در دو «فصل»: ۱. نفی جهت، ۲. نفی مکان و شبهات خصم بر اساس براهین. در دیباچه می گوید: «اما بعد دوستی از اخوان صفا و خلان وفا از من درخواست کرد تا در مسأله نفی جهت از ذات خداوند سخنی چند ملخص تقریر کنم».

آغاز: بسمله قوله تعالى لا اله الا هو الحي القيوم و يقرر ذلك ان الله تعالى هو القيوم و القيوم مبالغة في كونه قائما بنفسه مقوما لغيره معناه كل ما سواه فانه يحتاج اليه
انجام: محتاج باشد به حصول ذرات و این منا فی آن است که فقر و احتیاج مخصوص به ممکنات است و الله اعلم بحقایق ذاته و صفاته و هو الهادی الى الحق
چاپ: ایران، تهران، دانشگاه تهران، ۱۳۸۳ش، سید محمد باقر سبزواری، ۲، در مجموعه ۱۴ رساله
[فهرستواره متزوی ۵۸۸/۹]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۴۵۹۰/۷۱

آغاز: حمد و ثنا خدا را کی وجوب وجود صفت جلال اوست ... در فهرست نام «تحصيل الحق فی مذهب الخلق» آمده؛ خط: نسخ، بی کا، تا: سه شنبه ۲۲ صفر ۷۲۳ق؛ جلد: تیماج، ۵ ص (۳۱۰-۳۱۴)، ۴۱ سطر، اندازه: ۱۹×۳۲سم [ف: ۴۱-۸۵]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۰۱۱۵/۲۸

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: تاج الدین حسین بن صاعد، تا: قرن ۱۰؛ ۲ ص (۷۳۳-۷۳۳)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۹×۱۰/۵سم [ف: ۳۲-۱۴۰]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۰۷۳

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۰؛ مذهب؛ واقف: ابن خاتون، ۱۰۶۷؛ ۴ ص (۱۶۹-۱۷۲)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱-۳۷۷]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۵۳۶۷/۳

آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، کا: اراسنجی قزوینی، محمد طاهر، تا: ۱۰۸۵ق؛ جلد: تیماج مذهب، ۱ گک (۱۸-۱۸ پ)، اندازه: ۱۵×۱۵/۵×۲۷سم [ف: ۴۳-۵۰]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۰۸۸/۱

آغاز و انجام: برابر
خط: تعلیق، بی کا، تا: ۱۱۹۸ق؛ ۲ گک (۲-۳ پ) [ف: ۳-۶۳۵]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۹۹/۹-طباطبائی

فهرستگان نسخه های خطی ایران (فخا)؛ جلد سی و سوم؛ به کوشش، مصطفی درایتی؛ تهران

DIA 276271

سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ۱۳۹۳/۲۰۱۴

۲۸۵ الحکمة المشرقية - حکمة الموت

نسخه ما گویا در انجام افتاده و می‌رسد بدینجا «و علی بن ابی طالب (ع) نیکو میگوید اوله نطفه ... قدره؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ چنانکه در نسخه ما هم آمده از ابن سینا دانسته‌اند و نباید باشد؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ص ۸ (۵۱-۵۸)، ۲۳ سطر (۱۱/۵×۲۲)، اندازه: ۱۷×۲۸ سم [ف: ۹-۱۴۸۴]

● حکمة الموت / فلسفه / فارسی

hekmat-ol mowt

عین القضاة، عبدالله بن محمد، ۴۹۲ - ۵۲۵ قمری
'ayn-ol-qozāt, 'abd-ol-lāh ebn-e mohammad (1100 - 1132)
همان رساله قبل منسوب به ابن سینا که در نسخه حاضر به عین القضاة همدانی نسبت داده شده.
[نسخه‌های منزوی ۷۸۳/۲؛ دنا ۷۳۹/۴]

قم؛ گلبایگانی؛ شماره نسخه: ۴۴۶/۳-۳/۶۶

آغاز: بسمله بیاید دانست اول چیزی که بر بندگان واجب آمد شناخت خداست که واحد حق و قدیم مطلق است و واجب الوجود به حق او را گوئیم دویم ایمان آوردن بانبیاء؛ انجام: و این رساله به اصطلاح حکما نبشته ام که درخور علم تو باشد و از سخنان دیگر عنان کشیده داشته ام تا تو رافهم شود و در این سخنها چون به عمل مستعد شوی تمهیدات ما همیخوان باقی تو را آنجا گشاده گردد.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: پنجشنبه ۱۵ شوال ۱۰۸۳ق؛ ۱۱گ، ۲۸ سطر [ف: ۳-۱۶۵۹]

● حکمة الموت / کلام و اعتقادات / فارسی

hekmat-ol mowt

فخر رازی، محمد بن عمر، ۹۵۴۴ - ۶۰۶ قمری
faxr-e rāzī, mohammad ebn-e 'omar (1150 - 1210)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۳۶/۸-۳

نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۴۸۲۱؛ کا: عبدالرزاق بن عبدالکریم، بی‌تا [فیلمهاف: ۱-۴۶۷]

● حکمة الموت / متفرقه / فارسی

hekmat-ol mowt

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۹۲۵/۶

آغاز: در بیان حکمت مرگ، مرگ فعل حق است و فعل حق باطل نبود؛ انجام: و اگر چه حکمتها بر آن بسیار است.
خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ چلیپا؛ ۲گ (۹۴-۹۵)، ۱۶ سطر (۱۲×۵)، اندازه: ۱۰×۱۷ سم [ف: ۸-۵۳۷]

● الحکمة المشرقية / فلسفه / عربی

al-hikmat-ul mašriqiyya

نقلی از الحکمة المشرقية فخررازی با منقولاتی دیگر از او در سحر و جادو.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۲/۵

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج تریاکی، ص ۱۴ (۱۲۸)، ۱۴ سطر (۱۱×۶)، اندازه: ۱۰×۱۶ سم [ستا: ف: ۱-۴۴]

● حکمة الموت / فلسفه، عرفان و تصوف / فارسی

hekmat-ol mowt

؟ ابن سینا، حسین بن عبدالله، ۳۳۷۰ - ۴۲۸ قمری
ebn-e sīnā, hoseyn ebn-e 'abd-ol-lāh (981 - 1038)
یکی از رسالات فلسفی منسوب به بوعلی سیناست در حکمت و سبب مرگ که نباید از وی باشد و بی‌شبهت به رساله ۲۹ از رسالات اخوان الصفا نیست، و این رساله غیر از رساله «دفع الغم من الموت» منسوب به بوعلی است.
آغاز: بیاید دانستن که اول چیزی که بر بندگان واجب است شناختن حق است جل جلاله که واحد حق و قدیم مطلق است.
انجام: نگاهداری تا از آن ثمره یابی و به درجات ایشان رسی.
[نسخه‌های منزوی ۷۵۷/۲ و ۷۸۳؛ فهرست مصنفات ابن سینا، مهدوی ۲۷۲؛ دنا ۷۳۹/۴؛ فهرستواره منزوی ۱۳۷/۶]

۱. دامغان؛ قمر بنی هاشم؛ شماره نسخه: ۲۰۵/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۲گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰ سم [ف: مخ: ۸۱]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۰۰۵۵/۳۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷ص (۳۱۲-۳۲۸)، اندازه: ۱۱/۵×۲۳ سم [ف: ۳۲-۷۱]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۲۶۷/۵

آغاز و انجام: برابر

در فهرست با عنوان «تصوف» و ناشناس آمده. آغاز و انجام با حکمة الموت منسوب به ابن سینا هماهنگ است. در چندین فصل؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۷۲ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن سیاه، ۹گ (۱۷-۲۵)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳ سم [ف: ۷-۳۱۱]

۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۷۸۰/۸

آغاز: برابر

نسخه اصل: کتابخانه مدرسه بروجردی-کرمانشاه ۱۱۹؛ خط: نسخ، کا: محمد باقر بن محمد حسن بروجینی، تا: با تاریخ ۱۲۹۵ق؛ ۱۷ص (۲۱۷-۲۳۳) [عکسی ف: ۵-۲۴۰]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۶۱۸/۸

فرستگان نسخه‌های خطی ایران (فخما)؛ جلد سیزدهم؛ به کوشش، مصطفی درایتی؛ تهران: سازمان

DIA 276251

۱. اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران ۱۳۹۱/۲۰۱۲

● **نهایة الطلب فی ما کتبه صاحب المكتسب / کیمیا /**

عربی

nihāyat-uṭṭalab fī mā katamah-ū ṣāhib-ul muktasab

وابسته به: المكتسب فی زراعة الذهب؛ عراقی، محمد بن احمد
(۵۸۰-)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۱۰۳/۴

آغاز: و ان تقدم بعد هذه المقدمة ذكر تقسيم هذا السفر على
مقالتين كل مقالة تشتمل على بابين؛ **انجام**؛ و اركب الجوزاء فهی
عنان (تم باب الاول)

خط: نسخ، کا: خانگلدی، احمد، تا: ۱۲۵۸ق؛ جلد: تیماج مقوایی،
۶گگ (۴۲-پ-۴۷)، ۲۴ سطر (۱۶×۹/۵)، اندازه: ۲۱/۵×۱۶سم [ف]:
[۲۰۵۶-۱۱]

● **نهایة العقول فی درایة الاصول / کلام و اعتقادات / عربی**

nihāyat-ul 'uqūl fī dirāyat-il uṣūl

فخر رازی، محمد بن عمر، ۵۴۴؟ - ۶۰۶ قمری

faxr-e rāzī, mohammad ebn-e 'omar (1150 - 1210)

این کتاب از مؤلفات مفصل در رشته علم کلام است. دارای ۲۰
«اصل» و هر اصلی مشتمل بر فصول و مسائل. عناوین به اختصار:
فی النظر؛ فی حدوث الاجسام؛ فی اثبات العلم بالصانع؛ فی بیان
کونه تعالی قادرا؛ فی کونه تعالی عالما؛ فی الصفات؛ فی کونه
تعالی مریدا؛ فی کونه تعالی متکلما؛ فی باقی الصفات؛ فی
الرؤية؛ فی ما يستحيل على الله تعالى؛ فی افعال الله تعالی؛ فی
اسماؤه تعالی و تقدس؛ فی اقامة الدلالة على انه لا اله الا الله؛ فی
النبوت و ما يتعلق بها؛ فی المعاد؛ فی الثواب و العقاب؛ فی
الاسماء و الاحکام؛ (ایمان و کفر) فی الامامة.

آغاز: اما بعد حمد الله تعالی على تسابق آلائه و تلاحق نعمائه و
الصلاة على محمد سيد رسله و انبيائه

چاپ: اسکندرية، محقق: على سامی النشار، منشأة المعارف،
۱۹۷۳م.

[بروکلان ۵۰۷/۱ و ذیل ۱۶/۱ و ۹۲۲]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۳۷۵۸

آغاز: الحقایق المركبة ايضا على وجهين اما ان يذكر جملة اجزآ
(کذ) الحقيقية او بعضها؛ **انجام**؛ الى المقصود وليکن هذا آخر
کلامنا فی الامامة و به يتم الكتاب و الحمد لله حق حمده و الصلوة
على سيدنا محمد و آله و صحبه.

خط: نسخ، کا: فقيه شافعی روینانی، ابوبکر عبدالله بن احمد، تا: ۱۳
جمادی الثاني ۶۲۲ق، جا: بغداد؛ افتادگی: آغاز (چند صفحه از
اول نسخه افتاده)؛ واقف: فاضلخان؛ جلد: میشن، ۳۳گگ، ۲۵سطر
، اندازه: ۲۵×۱۷سم [ف]: [۴۱۷-۱۱]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۱۲۹-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلها ف: ۱-۳۹۵]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۴۵۶

خط: نسخ، بی کا، تا: ۲۰ رجب ۷۳۱ق؛ ص ۱ دیباچه افتاده،
مصحح؛ جلد: مقوایی، ۲۱۷گگ، ۲۴سطر (۱۳×۱۸)، اندازه:
۱۹×۲۵سم [سنا: ف: ۲-۲۶۴]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۴۶۲۰

آغاز: برابر؛ **انجام**: اللهم انفعنا لما علمتنا و علمنا ما تنفعنا به بحق
المصطفى من عبادك و صلى الله عليه ...

از آغاز کتاب تا اصل یازدهم در رؤیت باری تعالی؛ خط: نسخ، کا:
محمد بن عثمان سراجی، تا: ۱۲ ذیقعد ۸۱۸ق؛ افتادگی: آغاز؛
تملك: مصطفى کاتبی؛ مهر: «عبد ابوطالب الرضوی» (مربع)؛
۱۴۹گگ، ۳۰سطر، اندازه: ۲۰×۳۲سم [ف]: [۱۲-۱۸۳]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۱۱۶۴

آغاز: برابر؛ **انجام**: و افضائه الى المقصود وليکن هذا آخر کلامنا.
خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: میشن،
۳۶۱گگ، ۲۷سطر، اندازه: ۲۷×۱۶/۲×۱۷سم [ف]: [۱-۵۷۵]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۸۶۰۰

آغاز: بسمله. قال مولانا الامام افضل الاوائل و الاواخر استاد
الورى فخرالدين حجة الاسلام؛ **انجام**: عن صحة ذلك الطريق و
اقتضائه الى المقصود وليکن هذا آخر کلامنا فی الامامة الحمد و
المن.

خط: نسخ، بی کا، تا: ۱۰۵۵ق؛ جلد: تیماج [رایانه]

۶. زنجان؛ امام جمعه؛ شماره نسخه: ۸۱

خط: نسخ، کا: علی بن محمد نجف آبادی اصفهانی، تا: پنجشنبه
۲۷ ربیع الاول ۱۲۴۱ق؛ مهر دایری وقف کتاب بر خزانه مجتهدیه؛
۱۷۶گگ، ۲۹سطر، اندازه: ۲۰/۵×۲۹/۵سم [اوراق عتیق: ۱-۱۶۴]

● **نهایة العقول و نهایة الاصول = محمود الرمل =**

رمل = إرشاد الرمل = تحفة الرمل = ناصر الرمل =

لباب الرمل / رمل / فارسی

nahāyat-ol 'oqūl va nahāyat-ol osūl = mahmūd-or raml

= raml = ershād-or raml = tohfāt-or raml = nāser-or raml

= lobāb-or raml

شیرازی، احمد بن حیدر، قرن ۷ قمری

šīrāzī, ahmad ebn-e heydar (- 13c)

به اشاره: حسین بن علی علوی

رساله متوسطی است در رمل مشتمل بر دو «مقاله»: مقاله ۱. علمی
مشتمل بر دوازده فصل؛ مقاله ۲. عملی شامل بیست و دو باب. به
اشاره سید حسین بن علی بن حسین علی و به طریق امام عبدالله
محمد بن علی زناتی نوشته شده است.

آغاز: بسمله الحمد لله الذي لم يزل ولا يزال ولا تغير عن الحال
الى حال ابداع المبدعات ... اما بعد چنین گوید ... که با اشاره سید
السادات فخر ال طه و یس حسین بن علی العلوی

[الذريعة ۱۵۸/۲۰]

فهرستگان نسخه های خطی ایران (فخا)؛ جلد سی و سوم؛ به کوشش، مصطفی درایتی؛ تهران

DIA 276271

سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ۱۳۹۳/۲۰۱۴

nihāyat-ul ijāz

حسینی خراسانی، محمد بن حسن، - ۱۳۲۲ قمری
hoseynī xorāsānī, mohammad ebn-e hasan (1904)

تاریخ تألیف: ۱۲۷۸ق

منظومه ای است در نحو مشتمل بر ۱۰۰ بیت.

آغاز: بسمله. الحمد لله اصلی دائماً xx علی النبی و اله الا کارما /
و بعد فالعبد الحقیق السید xx من ولد ثار ربه محمد / یقول منک
العون یا رحمن xx فی نظم ما اردت یا مانان / و سمتها بوسمة
الاعجاز xx سمیتها نهاية الاعجاز

انجام: عدتها بمن و عام نظمها xx انهج بها فی جمعها و نظمها

[الدریعه ۲۴/۳۹۶ شماره ۲۱۱۸]

شروح و حواشی:

۱- شرح نهاية الايجاز؛ حسینی خراسانی، محمد بن حسن (-۱۳۲۲ق)

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۹۳۳۸

آغاز و انجام: برابر

تذکر: نام مؤلف به قرینه آغاز کامل شد؛ خط: نسخ، کا: سید
مصطفی بن میرزا داود حسینی، تا: ۱۲۹۱ق؛ ۸گ، ۶ و ۷ سطر،

اندازه: ۱۷×۱۱سم [ف: ۱۲-۴۷۶]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۴۲۰۹/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۴گک (۹۵پ-

۹۸)، اندازه: ۱۸/۵×۱۱سم [محدث ارموی مخ: ۳-۱۶۲۴]

۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۹۸۱/۷

آغاز: برابر

نسخه اصل: کتابخانه شخصی؛ بی کا، تا: با تاریخ ۱۳۲۶ق؛ ۵ص

(۱۶۹-۱۷۳) [عکسی ف: ۵-۴۳۶]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۳۱۶۲/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی کا، بی تا؛ جلد: تیماج، ۴گک (۱۶۱پ-۱۶۶پ)،

۱۵ سطر [ف: ۳۶-۲۴۶]

● نهاية الايجاز فی درایة الاعجاز / بلاغت / عربی

nihāyat-ul ijāz fī dirāyat-il i'jāz

فخر رازی، محمد بن عمر، ۵۴۴ - ۶۰۶ قمری
faxr-e rāzī, mohammad ebn-e 'omar (1150 - 1210)

اهداء به: صدرالوزراء مجدالاسلام

او در دیباچه می گوید: عبدالقاهر جرجانی در زمینه علم بیان دو
کتاب به نام های «دلائل الاعجاز» و «اسرار البلاغة» تألیف نموده
و در استخراج اصول و قوانین آن تلاش زیادی کرده اما ترتیب
فصول و ابواب را رعایت نکرده است و من قواعد و فوائد آن دو
را با رعایت ترتیب فصول و ابواب در یک «مقدمه» و دو «جمله»
تنظیم نمودم: المقدمة، مشتمل بر دو فصل: (۱) فی ان القرآن

بنابر نوشته او در پایان نسخه، بیان السلطنه پس از ورود به سندج
با صواب دید حاج شیخ محمد معتمد الاسلام وی را به کتابت این
نسخه از روی نسخه قدیم مأمور کرده؛ در نیمه آخر نسخه
سقطاتی است که جای آنها را کاتب سفید گذارده و اشاره
می کند که نسخه اصل نیز افتاده دارد؛ جلد: تیماج، ۲۰۸ص،
۱۵ سطر، اندازه: ۲۲×۱۶سم [ف: ۱۰-۱۸۷۶]

● نهاية الاكمال فيما به تقبل الاعمال / کلام و اعتقادات،

حدیث / عربی

nihāyat-ul ikmāl fīmā bi-hī tuqbilu-l a'māl

بحرانی، هاشم بن سلیمان، - ۱۱۰۷ قمری
bahranī, hāšem ebn-e soleymān (1696)

در معرفت خداوند و شناسایی ایمان و شروط قبول اعمال از
طریق اهل عصمت در بیست و سه «فصل»: فصل ۱. در حدوث
عالم و استدلال بر صانع و این که اول دین معرفت خداوند است
؛؛؛ فصل ۲۳. در این که کسی بدون اذن و اجازه حضرت علی
علیه السلام وارد بهشت نمی شود و از صراط نمی گذرد.

آغاز: الحمد لله الملك الحق المبين المنور بمعرفة قلوب العارفين

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۸۷۱

آغاز: برابر؛ انجام: من کتاب مدینه المعاجز

خط: نسخ، بی کا، بی تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج [الفبائی: ۵۹۲-

۲. همدان؛ مدرسه خوب؛ شماره نسخه: ۱۱۲/۵

آغاز: برابر؛ انجام: الفصل السادس عشر فی قوله تعالی يوم يء و
کل اناس بامامهم

خط: نسخ، بی کا، بی تا؛ افتادگی: انجام (تا اول فصل شانزدهم
می باشد)؛ ۴۷ص (۲۷۴-۳۲۰)، قطع: رحلی [رشت و همدان: ف: -

۱۳۷۶]

سنة نهاية الانساب / لباب الانساب و القاب الاعقاب

● نهاية الانساب / انساب / فارسی

nahāyat-ol ansāb

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۹۲۹-ف

نسخه اصل: آستان قدس ش ۲ رجال و انساب، به نام انساب در
فهرست ۳۵۳/۲. ساخته به نام سید میرزا مرشد الدین شاه عبدالله
شاهزاده مازندران (این نسخه خاتمه روضه الشهداء، کاشفی است
و در فهرست آستان قدس شناخته نشده. در صغ آن هم آمده که
خاتم کتابی است، تاریخ ۱۱۵۴ و ۱۲۵۰ و ۱۲۷۰ هم در صغ
دیده می شود)؛ بی کا، بی تا [فیلمها ف: ۱-۲۷۰]

● نهاية الايجاز / نحو / عربی

فهرستگان نسخه های خطی ایران (فخا)؛؛ جلد سی و سوم؛ به کوشش، مصطفی درایتی؛ تهران

DIA 276271

سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ۱۳۹۳/۲۰۱۴

خط: نسخ و نستعلیق، کاتب= مؤلف، تا: ۱۲۲۲-۱۲۲۸ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳ گک (۳۵-۳۷)، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۲۱-۳۴۰]

شرح کلمه الحمد < المقابله

● شرح کلمه الحمد / نحو / عربی

š.-u kalimat-il-ḥamd

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۵/۱۰۵-طباطبائی

آغاز: بسمله الحمد لله رب العالمین ای جنس الحمد؛ انجام: و المناسبه للعالم الربوبی القدوسی.

کا: سید عبدالباقی حسینی کاشانی، تا: ۱۲۴۷ق؛ کاغذ: فرنگی شکر، جلد: تیماج مشک، ۲۲۵ گک، اندازه: ۱۰/۵×۱۴سم [ف: ۲۳-۳۶۳]

شرح کلمه لا اله الا الله < تهلیلیه

● شرح کلمه «لا اله الا الله» = کلمه التوحید / کلام و

اعتقادات / عربی

š.-u kalimat-ut-tawhīd = «lā ilāh-a illa-l-lāh»

فخر رازی، محمد بن عمر، ۴۴۴هـ - ۶۰۶ قمری

faxr-e rāzī, mohammad ebn-e 'omar (1150 - 1210)

بحث مختصری است از جهات ادبی و کلام در تفسیر کلمه «لا اله الا الله» که در چهار وجه، یک اصل و یک وصل واقع شده است: ۱. زعم جماعه ان هذا الکلام فیہ اضمار و حذف؛ ۲. فی اعرابه؛ ۳. فی محل الا؛ ۴. هل الاستثناء عن النفی اثبات ام لا. آغاز: قال الامام فخر المله و الدین، المباحث المتعلقة لكلمة لا اله الا الله من وجوه، الاول زعم جماعه من النحاة ان هذا الکلام فیہ اضمار

انجام: مع ان کل واحد منها تقلید العموم فلذ لك قرىء قوله تعالى، لا ريب فيه بالقران و كذا قوله تعالى و لا فسوق و لا جدال، و لا جل ان البناء على الفتح اقوى فى الدلالة على العموم اتفقوا عليه فى قولنا لا اله الا الله تمت.

چاپ: بولاق، جزء ۶، ۱۲۷۹الی ۱۲۸۹ق؛ مطبوعات الحسينيه، جزئى ۸ف ۱۳۲۷-۱۳۳۰ق.

[دنا ۱۰/۱۸/۶ (۱۷ نسخه)]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۵۲/۱-ف

نسخه اصل: حسین چلبی ش ۱۱۸۴؛ خط: نسخ، بی کا، تا: ۷۵۶ق [فیلمها ف: ۱-۴۲۰]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۶۸۳/۳

خط: نستعلیق، کا: لطف الله بن اتوشیروان، تا: قرن ۱۰، افتادگی: آغاز و انجام؛ قطع: رقمی [میراث شهاب: س ۹ش ۲-۳۹]

آغاز و انجام: برابر

تذکر: نام مؤلف در فهرست نیامده است که به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالله بن محمد اشرفی، تا: ۱۲۳۵ق؛

جلد: تیماج مشک، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱۱۵]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۲۶۰/۵

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴-۸۶]

۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۷۵۳۶/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: سید کاظم، تا: ۱۴ جمادى الاول ۱۲۸۵ق؛ کاغذ:

نخودی، جلد: مقواه، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۱۱-۵۸۹]

۱۵. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه: ۳۹/۲ فیاض

آغاز: برابر

تذکر: گرچه در فهرست این رساله را منسوب به دوانی دانسته ولی آغاز نسخه با تهلیلیه شمس الدین استرآبادی منطبق است؛

خط: نستعلیق، بی کا، بی تا؛ جلد: مقواه، ۱۹ سطر (۱۲/۵×۴)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۹۲]

۱۶. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه: ۵۵۵/۲

آغاز و انجام: برابر

تذکر: نام مؤلف در فهرست ذکر نشده است و به قرینه آغاز و انجام نسخه تعیین شد؛ خط: نستعلیق، کا: محمد امین بن ملاصیف

الله کاشغری (؟)، بی تا؛ گک (۸۷-۸۹پ)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۱×۲۰سم [مؤید: ۲-۵۵]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۳۴۶

آغاز: برابر؛ انجام: و الحمد لولیه اولاً و آخراً و الصلوة علی سید انبیائه محمد و اولاده و من تمسک اخلاصاً بجنابه.

بی کا، بی تا [ف: ۴-۳۳۶]

● شرح کلمه التوحید = شرح «لا اله الا الله» / کلام و

اعتقادات / عربی

š.-u kalimat-it-tawhīd = «lā ilāh-a illa-l-lāh»

قاری، عبدالواسع بن محمد هادی، ق ۱۳ قمری

qārī, 'abd-ol-vāse' ebn-e mohammad hādī (- 19c)

تاریخ تألیف: سه شنبه ۲۹ شوال ۱۲۲۲ق

شرح کلمه «لا اله الا الله» است از جنبه نحوی و بیان ایرادهایی که بر گفته بعضی از بزرگان وارد می آید در ترکیب و اعراب این جمله که پاره‌ای از آنها با عقیده توحید مناسب نیست. این رساله در پایان به پادشاه وقت تقدیم شده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۸۳۷۳/۶

آغاز: افضل ما جرى على اللسان حمداً و شكراً ذكر لا اله الا الله و

اکرم ما ورد على الجنان عقلاً بالتحقیق مدلوله و فحواه؛ انجام: فالتوقع من الطالین لهذه الأرقام و السطور أن لا يؤاخذوها بإيراد الخطأ و القصور ...

فهرستگان نسخه‌های خطی ایران (فنا)؛ جلد بیستم؛ به کوشش، مصطفی درایتی؛ تهران: سازماناسناد

DIA 276258

وکتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران ۱۳۹۱/۲۰۱۳

همان نسخه بالا [مؤید: ۲-۱۵۱]

● شرح عیوب و علاج نواقص مملکتی ایران / حکومت

و سیاست / فارسی

š.-e 'oyüb va 'alāj-e navāqes-e mamlakati-ye irān

اهدا به: ناصرالدین شاه (۱۲۶۴-۱۳۱۳ق)

نویسنده می گوید: چهارده سال است که در اروپا به سر می برم و از اخبار روزنامه های فرانسه و انگلیسی دریافته ام که جوان نادانی در طهران بساط شعبده گسترده (= شاید مقصودش ملکم باشد) و می خواهد قوانین فرنگان را در کشور اسلامی ایران رواج دهد. او برای مبارزه با این فکر علاوه بر این رساله نامه ای به مؤتمن الملک وزیر امور خارجه وقت نوشته و تقاضا کرده است تا مؤتمن الملک این رساله را به نظر شاه برساند. در این رساله مؤلف از شاه می خواهد که «دارالشورای ملی» ایجاد کند و برای تشکیل چنین شورایی پیشنهادهایی مطرح می نماید و بعداً از تأسیس چند دیوانخانه، که با وزارتخانه امروزی شباهت دارد، سخن می گوید و عقیده دارد بدین شیوه می توان هم از دین حمایت کرد و هم امور اداری مملکت را سامان کرد.

آغاز: بسمله، حضور مبارک جناب مستطاب اجل اکرم عالی آقای مؤتمن الملک وزیر بی نظیر.

انجام: و مملکت ما را بکام شاه دار و سلطنت را در اولاد حضرتش نگاه دار و السلام خیر ختام.

چاپ: تهران، ۱۳۸۰ش، به کوشش و پیشگفتار غلام حسین زرگر نژاد، در «رسائل سیاسی عصر قاجار»، صص ۱۲۱-۱۷۲.

[دنا ۸۶۹/۶؛ فهرستواره متزوی ۵۰۸/۶]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۸۵۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق ریز و خوش، کاتب = مؤلف، تا: محتملاً قرن ۱۳، جا: اروپا (احتمالاً)؛ کاغذ: فرنگی، شکری، جلد: تیماج قرمز، ۲۶گ، ۱۷ سطر (۱۵×۸/۵)، اندازه: ۲۰/۵×۱۵/۵سم [ف: ۲-۳۹۴]

← شرح عیون اخبار الرضا ← لوامع الانوار فی شرح عیون الاخبار

← شرح عیون اخبار الرضا (ع) ← جنة السلام

● شرح عیون الحکمة / فلسفه / عربی

š.-u 'uyün-il-ḥikma

فخر رازی، محمد بن عمر، ۹۵۴۴ - ۶۰۶ قمری

faxr-e rāzī, mohammad ebn-e 'omar (1150 - 1210)

وابسته به: عیون الحکمة؛ ابن سینا، حسین بن عبدالله (۳۷۰-۴۲۸) عیون الحکمة یکی از آثار معروف ابن سینا در سه بخش الهیات، طبیعیات و منطق است که توسط فخر الدین رازی و به

درخواست شاگردش حکیم محمد بن رضوان بن منوچهر ملک شروان شرح شده است. در آغاز شرح دیباچه مفصلی نهاده و در این دیباچه می گوید: «یکی از شاگردان محمد بن رضوان بن منوچهر از من خواست تا بر مشکلات عیون الحکمه شرحی نویسم و من به چند دلیل از آن امتناع داشتم. یکی اینکه تا کنون کسی از اهل دانش بدین کار دست نزده. دیگر اینکه من با همه مطالب این کتاب از خرد و کلان مخالفم، اگر عقیده مخالف خود را آشکار سازم بر زبان زبوان می افتم و اگر نظر خود را پنهان کنم راه مدهانت و تزویر پیموده ام. سه دیگر اینکه از آنجا که مؤلف این کتاب در دانشوری مردی بنام و دانشمندی سخت زیانزد است، همگان این کتاب کوچک را حاوی اسرار پنهان می دانند و برای دریافت اسرار آن کنجکاو دارند، هرکس بر مذاق خود بر کنار نسخه های آن تفسیری نگاشته و چنین پنداشته که تفسیر خیالی او روشنگر مطالب عمیق کتاب است، آنگاه کسانی که این نسخه ها را دیده اند حاشیه های مذکور را از متن دانستند و به هنگام نسخه برداری وارد متن ساختند و نتیجه این شد که نسخه های این کتاب دارای اشتباهات و مطالب ناستوار فراوان گردید. نظیر این تصرفات و آفات را من در نسخ مصنفات خود که بیش از ۳۰ سال از تألیف آنها نمی گذرد دیده ام چه رسد به مصنفات شیخ که بیش از ۱۵۰ سال از آن می گذرد». رازی سپس می گوید: «این معاذیر مورد قبول درخواست کننده واقع نشد و ناچار این شرح را نوشتم». عنوان های این شرح «قال الشيخ» و «قال المفسر» یا «التفسیر» است. در فهرست نسخ عربی برلین فهرست کامل فصول شرح عیون الحکمه یاد شده و آن نسخه نیز مانند بسیاری از نسخ کامل نیست. اینک فهرست مطالب از فهرست مزبور: منطق دارای ده «فصل» است، فصل اول و دوم گویا دیباچه و مقدمه است و ایساغوجی (در طبیعی و الهی رازی نخست مقدمه ای میسوط آورده)، سوم تا دهم قاطیعیوریاس است باریبرمیناس، انولوطیقا الاولی، انولوطیقا الثانیه (برهان)، جدل، المغالطات، الخطابه، القیاسات الشعریه؛ بخش طبیعی دارای شانزده «فصل» است: ۱. تقسیم علوم، شامل چهار مسئله (تفسیر حکمت، تقسیم حکمت به نظری و عملی، بخش های حکمت عملی، بخش های حکمت نظری)، ۲. المصادرات التي يجب تقدیمها علی العلم الطبيعي، ۳. بیان تناهی الابعاد، ۴. ان الجهات لا يتحدد الا بالمحیط والمركز، ۷. نفی جوهر الفرد، ۸. اثبات الزمان، ۹. حرکت و اقسام حرکت دارای شش مسئله، ۱۰. مسائل السماء والعالم، ۱۱. الآثار العلویه شامل دو مسئله، ۱۲. فی النبات، ۱۳. فی الحيوان، ۱۴. فی الحواس الباطنه، ۱۵. فی القوى المحركة الحيوانیه، ۱۶. الانسان؛ بخش الهیات دارای هشت فصل: ۱. وحدت و کثرت و احکام آنها، ۲. احکام هیولی و صورت؛ ۳. اثبات قوی؛ ۴. احکام العلل و المعلولات؛ ۵. وجود و تقسیم آن به جوهر و عرض؛ ۶. مباحث ممکن و واجب؛ ۷. کلی و جزئی و مباحث متعلق به آنها؛ ۸.

فهرستگان نسخه های خطی ایران (فنا)؛ جلد بیستم؛ به کوشش، مصطفی درایتی؛ تهران: سازمان اسناد

DIA 276258

و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران ۱۳۹۱/۲۰۱۳

● نقد المحصل = تلخیص المحصل = شرح المحصل

= تلخیص فی علم الکلام / کلام و اعتقادات / عربی

naqd-ul muḥaṣṣal = talxīṣ-ul muḥaṣṣal = š.-ul muḥaṣṣal = talxīṣ-un fi 'ilm-il kalām

نصیرالدین طوسی، محمد بن محمد، ۵۹۷ - ۶۷۲ قمری
nasīr-od-dīn-e tūsī, mohammad ebn-e mohammad
(1201 - 1274)

وابسته به: المحصل؛ فخر رازی، محمد بن عمر (۵۴۴-۶۰۶ق)

اهدا به: عطا ملک بن بهاء الدین محمد جوینی

تاریخ تألیف: ۱۷ صفر ۶۶۹ق

تلخیص، تهذیب و نقدی است جانانه با عناوین «قال - اقول» بر کتاب «محصل افکار المتقدمین و المتأخرین من الحكماء و المتکلمین» امام فخر رازی. خواجه طوسی، در مقدمه می گوید: چون اثری از کتاب های متقن و معتبری که در اصول دین و علم کلام نوشته شده باقی نمانده، جز کتاب المحصل، که نامش ناهماهنگ با معنای آن است و بیانش کوتاه از اثبات مدعایش. گمان برده شده که این کتاب برای علم کلام کافی است در حالی که روا و ناروا در آن بسیار است. بر آن شدم که پرده از مطالب آن بر گیرم و لغزش های آن آشکار کنم و از تردید و باور آن گفتگو کنم در زمانی که همت طالبان علم و تحقیق برای تحصیل حق و فضیلت به پایین ترین درجه خود رسیده، لذا توجه علما به کتاب «المحصل» فخر رازی، معطوف گشته و گروهی به شرح و ایضاح آن پرداخته اند. و من از آنجا که این کتاب را مشتمل بر غث و سمین بسیار یافتم بر آن شدم تا پرده از دشواری های آن برداشته و غث و سمین آنرا معلوم نموده و خللی که در آن است نمایان سازم، زیرا آنان که به شرح این کتاب مبادرت کرده اند، اکثراً قاعده انصاف را مراعات نکرده اند. این کتاب همانند اصل آن، دارای چهار «رکن» است: رکن ۱. دارای سه «مقدمه»؛ رکن ۲. در تقسیم معلومات است و شامل سه مسئله: (۱) در احکام وجود، (۲) در معدوم، (۳) در حال که دارای چندین مسأله است؛ رکن ۳. در الهیات است دارای چهار «قسم»: (۱) در ذاتیات، (۲) در صفات، (۳) در افعال، (۴) در اسماء؛ رکن ۴. در سمعیات، شامل چهار «قسم»: (۱) در نبوت، (۲) در معاد، (۳) در اسماء و احکام، (۴) در امامت. خواجه طوسی بر اندیشه های اشعری فخر رازی سخت خرده گرفته و شکوکی که امام فخر رازی در مبحث امامت داشته پاسخ گفته و همه آنها را عالمانه رد کرده است.

آغاز: الحمد لله الذی یدل افتقار کل موجود فی الوجود الیه علی وجوب وجوده و افاضته ایاه متصفا بما امکن من الکمال علی کمال قدرته وجوده و اتقان ذلک الموجود فی ذاته و نظمه مع ما سواه علی علمه و حکمته ... و بعد فان اساس العلوم الدینیة علم اصول الدین الذی یحوم مسائله حول الیقین و لا یتیم بدونه الخوض فی سائرهما کاصول الفقه و فروعہ فان الشروع فی

جميعها محتاج الى تقديم شروعه حتى لا يكون الخائض فيها و ان كان مقلدا لاصولها ... و اسمی کتاب بتلخیص المحصل و اتحف به بعد ان يتم و يتحصل ...
انجام: و اما التقیة فانهم لا يجوزونها الا لمن يخاف علی نفسه او علی اصحابه فیظهر نا لا يرجع بفساد فی امر عظیم دینی اما اذا كان بغير هذا الشرط فلا يجوزونها. و المصنف اقتصر فی باب الامامة علی ایراد اقوال بعض الشیعة و لم یورد اقوال الغلاة و لا الباطنیة و لم یورد اقوال الخوارج و لا اقوال اهل السنة و الجماعة و لما التزمنا تلخیص کلامه فی هذا الکتاب فقط فلنقطع الکلام حامدین لله تعالی و مصلیین علی نبيه و آله و مستغفرین عما جرى علی قلمنا مما لا یرضی الله سبحانه به، به و رسوله محمد المختار. قال الشارح رحمه الله قد فرغت من تسویده فی السابع عشر من شهر صفر لسنة تسع و ستین و ستمائة.

چاپ: به اهتمام مؤسسه مطالعات اسلامی دانشگاه مک کیل - کانادا، شعبه تهران، چاپ تحقیقی شده؛ مصر، مطبعه حسینیه، ۱۳۲۳ق؛ بیروت، ۱۴۰۵ق، همراه با چند رساله دیگر خواجه [الذریعة ۴۲۶/۴؛ کشف الحجب و الأستار ۱۳۹/؛ کشف الظنون ۱۶۱۴/۲]

شروح و حواشی:

۱- اطلاق اسم الاختیار علی الله تعالی؛ نصیرالدین طوسی، محمد بن محمد (۵۹۷-۶۷۲ق)

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۶۵۲۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: یکی از اصحاب علامه حلی، تا: اواخر قرن ۷، (نونویس قرن ۱۱)؛ هفت برگ اول و برگ آخر شاید از قرن نهم، برگ هشتم تا هجدهم به خط علامه حلی به گواهی میر داماد در حاشیه برگ هشتم، باقی نسخه از عصر علامه و شاید به خط یکی از شاگردانش باشد؛ تملک: محمد باقر بن محمد داماد حسینی به تاریخ ۱۰۰۲ در اصفهان، محمد بن محمد صالح حسینی، میرزا محمد هاشم (چهار سوقی)، سید محمد علی روضاتی؛ جلد: مقوایی، ۱۸۰گ، ۲۵-۲۷ سطر، اندازه: ۱۱×۲۴/۵سم [ف: ۱۷-۱۰۴]

اصفهان؛ علامه روضاتی (کتابخانه)؛ شماره نسخه: بدون شماره

همان نسخه بالا [نسخه پژوهی: ۱-۱۶۴]

۲. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۲۶۱/۱

خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۸؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۴۱گ (۲-۴۲پ)، ۲۳-۲۸ سطر (۱۲×۱۸-۲۱/۵)، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۱۹۶-]

۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۸۳۸۶

خط: نسخ، کا: جمال بن محمد بن حسینی ابدال، تا: ۱۵ محرم ۸۲۱ق؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۱۸۹گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۳-۴۹۹]

۴. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه: ۸۶۲

خط: نستعلیق، کا: محی الدین بن سعدالدین خیربولی حنفی، تا: سه شنبه ۱۷ رجب ۸۸۶ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۵۳گ، اندازه: ۱۳×۱۸سم [نسخه پژوهی: ۲-۱۳۲]

فهرستگان نسخه های خطی ایران (فخا)؛ جلد سی و سوم؛ به کوشش، مصطفی درایتی؛ تهران

DIA 276271

سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ۲۰۱۴ / ۱۳۹۳

س حقایق الحدائق < حدایق الحقائق

● حقایق الحدائق / ادبیات / فارسی

haqāyiq-ol hadā'eq

رازی، اشرف بن محمد

rāzī, ašraf ebn-e mohammad

اهداء به: ابن حسن شاه اویس

نویسنده می گوید روزی در مجلس شاهی «حضرت سلطنت پناه خلد ملکه فرمودند که رشید الدین وطواط قصیده مرصع در حدائق السحر گفته و مدعای او آن است که از اول تا آخر مرصع است و مفاخرت نموده که در عرب و عجم که چنین قصیده انشاء نکرده است اکنون ... بساط حضرت بوسیده گفتم حقا که نظر دقیق مشاهده چنین نکند تواند بود». او پس از بیان این مقدمه ادامه می دهد که بهتر آن دانستم این کتاب را در دو «قسمت» فراهم آورم: ۱. حاوی پنجاه باب باصطلاح استادان سابق با تصرفی چند؛ ۲. ده باب بتصرف سخن دران متأخرین. آغاز: بسمله، بعد از حمد بیحد و صلوة بیعد چنین گوید ... اشرف بن محمد الرازی احسن اله عواقبه ...

اخلاق بمانند «کلمات طریقه» و «کلمات مکنونه» فیض کاشانی. مطالب را در عنوان «حقیقه» و به طور مخاطبه: «اعلم یا عبدالباقی» به خامه روان نگاشته. وی عازم بوده چهل گفتار در این رشته بنگارد، لیکن توفیق اتمام نیافته و تا حقیقه ۳۱ را نگاشته است. حقیقت ۱. «فی طریق النجات»؛ ... حقیقت ۳۱. «فی المبدأ و المعاد الشرعیة».

آغاز: پس از تسمیه و نام مؤلف: انی اردت ان اکتب اجابة لالتماس بعض الاخوان بعض الحقائق التي حققت لی باذن الحق. انجام: و الصیر فیما لا بد منه بدا شرعیا.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۷۱۴۳

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: نیلی،

جلد: مقوا، ۳۷گ، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۱ - ۱۲۱]

س حقایق الدقائق < الحقائق و الدقائق

س حقایق الدقائق < حرائق الرقائق فی شرح رسالة علامة الحقائق

● حقائق الدقائق / کلام و اعتقادات / عربی

ḥaqā'iq-ud daqā'iq

؟ فخر رازی، محمد بن عمر، ۹۵۴۴ - ۶۰۶ قمری

faxr-e rāzī, mohammad ebn-e 'omar (1150 - 1210)

رساله ای است در ذکر عالم ماوراء طبیعت از پرسش نکیر و منکر، احوال برزخ و قیامت و بهشت و دوزخ و احوال مؤمنان و کفار به طریق روایات مرسله عامه گردآوری شده است، این کتاب در پایان به فخر رازی نسبت داده شده است. نسخه ای در خزانه مفتی پاکستان نیز معرفی شده.

قم؛ مورعی؛ شماره نسخه: ۱۱۲۴۵

آغاز: الحمد لله رب العالمین ... قد جاء فی الخبر ان الله تعالی؛

انجام: ارزقنا حسنة عونۃ بحرمة النبی و اله الطیبین بفضل رحمتک

یا ارحم الراحمین

خط: نستعلیق، بی ک، تا: پنجشنبه ۱۴ محرم ۱۲۶۱ق، جا: هند؛

مصصح، محشی؛ برگهایی از آغاز افتاده و روی برگ های مختلف

نگارش یافته؛ کاغذ: فرنگی، جلد: کاغذی با مقوا، ۶۱گ، ۱۲

سطر (۱۲×۷)، اندازه: ۱۱/۵×۱۶سم [ف: ۲۸ - ۳۵۰]

● الحقائق الراهنة فی تراجم أعيان المائة الثامنة =

طبقات اعلام الشيعة / تراجم / عربی

al-ḥaqā'iq-ur rāhina fī tarājim-i a'yān-il mi'at-iṭ

tāmina = ṭabaqāt-u 'alām-iṣ ṣī'a

آقابزرگ طهرانی، محمد محسن، ۱۲۹۳ - ۱۳۸۹ قمری

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۲۲۶/۴

آغاز: برابر؛ انجام: دریاب ه عشاق روان جان بازند.

خط: نستعلیق، کا: میرزا سید ابراهیم لشکرنویس علی حسینی

متخلص بناقب، تا: ۱۳۱۳ق، جا: تهران (احتمالا) [ف: ۳ - ۲۷۰]

● حقائق الحروف و دقائق الزبر و البينات (ترجمه) /

علوم غریبه / فارسی

ḥaqā'iq-ul ḥurūf wa daqā'iq-uz zubar wa-l bayyinat (t.)

گیلانی، محمد بن میر احمد

gīlānī, mohammad ebn-e mīr ahmad

از میر احمد حسینی گیلانی ترجمه محمد بن میر احمد.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۷۴۹۷

آغاز: بسمله، الحمد لله الذی، فتح خزاین فیوضات؛ انجام: طرایق

الضاف نگذارند ... درمطانش بهره مند فرمایند.

خط: نسخ، کا: سید حسین نائینی، تا: ۱۳۵۵ق [البائی ف: ۲۲۴]

س الحقایق الحروفیة < الجفر الجامع

● الحقائق الحقيقية / کلام و اعتقادات / عربی

al-ḥaqā'iq-ul ḥaqīqiya

مختاری نیشابوری، محمد حسن، ق ۱۳ قمری

moxtārī neyṣābūrī, mohammad hasan (- 19c)

رساله مجموعه گفتاری است مختصر در معارف و عقاید و

فهرستگان نسخه های خطی ایران (فخا)؛؛ جلد سیزدهم؛ به کوشش، مصطفی درایتی؛ تهران: سازمان

DIA 276251

اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران ۱۳۹۱/۲۰۱۲

بدايع الاعراب / فانظر اليها نظر المستحسن xx واحسن الظن بها واحسن؛ يعني ان هذه المنظومة المسماة بملحة الاعراب قد انقضت شيئاً فشيئاً... تحمل و تحقيق و تدبير و اتقان التقيل.
خط: نسخ، بي ك، تا: قرن ۱۰ يا ۱۱؛ افتادگي: آغاز؛ كاغذ: سپاهانی، جلد: تيماج مشكي، ۲۰۲گ، ۱۱ سطر (۱۶×۱۰)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۵-۲۳۸]

۳. قم؛ موعشی؛ شماره نسخه: ۱۱۹۱/۴

آغاز: حد الكلام ما أفاد المستمع xx نحو سعي زيد و عمر و متبع؛ الكلام عبارة عما يحسن السكوت عليه و تتم الفائدة به؛ انجام: فأما من قرأص د بلين الدال فانه أراد به الامر من المصاداة و هي..
شرح توضيحي مختصري است يا عناوين «ص-ش» بر ارجوزه «ملحة الاعراب» حريري. گروهی بر اين ارجوزه شرح نوشته اند که از آنها خود ناظم می باشد و چون از آغاز و انجام نسخه افتاده است معلوم نشد که شرح حاضر از کیست؛ خط: نسخ، بي ک، بي تا؛ افتادگي: آغاز و انجام؛ مصحح؛ جلد: مقوایی، ۶۱گ (۱-۶۱)، اندازه: ۱۳×۱۷/۵سم [ف: ۱۱-۱۳۵]

شرح ملحقات الصحيفة السجادية / شرح دعا / عربي

š.-u mulḥaqāt-iṣ-ṣaḥīfat-is-sajjādīyya

جزایری، نعمة الله بن عبد الله، ۱۰۵۰ - ۱۱۱۲ قمری
jazāyerī, ne'mat-ol-lāh ebn-e 'abd-ol-lāh (1641 - 1701)
از آن در کتاب «نور الانوار» خود یاد کرده و این کتاب را سال ۱۰۷۸ق تألیف کرده است.

چاپ: طهران، سنگی، ۱۳۱۷ق، وزیری، ۳۴ص (صص ۲۰۶-۲۳۹)

[دنا ۱۰۹۲/۶؛ الذریعة ۸۷/۱۴]

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۷۱۶۸/۲-۳۶/۱۶۸

آغاز: بسملة الحمد لله و صلى الله على عباده الذين اصطفى محمد و اهل بيته ... شرح ملحقاتها ما اردنا تأليفه ... قد عرفت اوائل الصحيفة؛ انجام: خالصه لوجهك الكريم موجبة لثوابك الجسمي بمحمد وآله الطاهرين
خط: نسخ، بي ك، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تيماج سرخ، ۳۹گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۵-۲۶۷]

سه شرح الملخص < غياثيه

سه شرح الملخص چغميني < اعتدال در حساب

سه شرح الملخص چغميني < شرح الملخص في الهيئة

شرح ملخص الحكمة / فلسفه / عربي

š.-u mulaxxaṣ-il-ḥikma

کاتبی قزوینی، علی بن عمر، ۶۰۰ - ۶۷۵ قمری
kātebī qazvīnī, 'alī ebn-e 'omar (1204 - 1277)

علی حضرت احمده افضل الصلاة و السلام.

از کتاب البیوع تا پایان شرح؛ خط: نسخ، بی ک، بی تا؛ مصحح؛ تملک: مصطفی شهریه به معرف السلطان؛ جلد: تيماج مشکی، ۲۹گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۱۵-۱۳۳]

شرح ملحة الاعراب / نحو / عربي

š.-u mulḥat-il-i'rāb

ابن صائغ دمشقی، محمد بن حسن، ۶۴۵ - ۷۲۰ قمری
ebn-e sā'eq-e damešqī, mohammad ebn-e hasan (1248 - 1321)

وابسته به: ملحة الاعراب و مودعة بدايع الآداب؛ حریری، قاسم بن علی (۴۴۶-۵۱۶)

شرحی بر ارجوزه ملحة الاعراب ابی قاسم بن علی حریری. شارح ایبائی از ارجوزه را ذکر کرده سپس به شرح آن می پردازد که اکثر آن توضیحی است.

قم؛ مهدوی (کتابخانه)؛ شماره نسخه: بدون شماره

آغاز: أقول من بعد افتتاح القول ... الحد: ما يمنع المحدود من الخروج عما حد به، و يمنع غيره من الدخول فيه؛
کاتب: عطاء الله بن المسيح بن ابراهيم بن الحسن الأملي، تا: غره ذیحجه ۹۴۴ق، جا: جزائر بصره [تراثا: س ۱۸ش ۲۱-۲۲۲]

شرح ملحة الاعراب / نحو / عربي

š.-u mulḥat-il-i'rāb

وابسته به: ملحة الإعراب و مودعة بدايع الآداب؛ حریری، قاسم بن علی (۴۴۶-۵۱۶)

غير همانند:

۱. قم؛ موعشی؛ شماره نسخه: ۸۴۴۲

آغاز: لاستغناء الاسم و الفعل عنه اذا ايتلفا فكأنه صار بمنزلة الأخير و الأخير من كل شيء حرفه؛ انجام: ثم على الائمة الأطهار xx ما اسلخ الليل من النهار

شرح مختصر توضیحی است بر ارجوزه «ملحة الاعراب» حریری. در این شرح یک با چند بیت آورده پس از آن شرح می کند؛ خط: نسخ معرب، بی ک، تا: ۱۵ رمضان ۶۹۸ق؛ افتادگي: آغاز؛ یعقوب بن علیه شافعی جبلی حمصی، با نسخه اصل مقابله شده و این کار هشتم شوال همان سال به پایان رسیده، در پایان نسخه مقداری از شرح حال و اشعار شافعی افزوده شده؛ جلد: تيماج قهوه ای، ۹۷گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۵/۱۸×۲۶سم [ف: ۲۲-۳۴]

۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۶۷۲۲

آغاز: معروف و النفس تميز ... و آله التعريف الف من یرد تعريف كيد مبهم قال الكيد ... یعنی ان النحاة اختلفوا فی الارادة المذكور علی ثلاثة مذاهب؛ انجام: و قد نقضت ملحته الاعراب xx مودعة

فرستگان نسخه های خطی ایران (فنا)؛ جلد بیستم؛ به کوشش، مصطفی درایتی؛ تهران: سازاناسناد

DIA 276258

وکتبخانه ملی جمهوری اسلامی ایران ۱۳۹۱/۲۰۱۳

● النفس / فلسفه / عربی

an-nafs

فخر رازی، محمد بن عمر، ۵۴۴؟ - ۶۰۶ قمری

faxr-e rāzī, ohammad ebn-e 'omar (1150 - 1210)

چاپ: کراتشی، محقق: محمد صغیر حسن المعصومی، معهد الابحاث الاسلامیه، ۲۴۰ ص، ۱۳۸۸ ق.

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۹۵۰۸/۱

خط: نستعلیق، کا: بخط عبداللطیف بن عبد الرؤف، تا: ۶۵۰ ق؛ جلد: تیماج، ۸ گگ (۱پ-۸پ)، اندازه: ۱۷×۱۲/۵ سم [ف: ۲۴-۲۶]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۹۲۲

خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۱؛ این رساله در نسخه حاضر به سید میر شریف نسبت داده شده؛ جلد: مقوایی، ۳۲ گگ، ۲۰ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۱۴/۵ سم [ف: ۲۷-۳۳]

● نفس = معرفت نفس = منتخب اخلاق ناصری /

اخلاق / فارسی

nafs = ma'refat-e nafs = mn.-e axlāq-e nāserī

نصیرالدین طوسی، محمد بن محمد، ۵۹۷ - ۶۷۲ قمری
nasīr-od-dīn-e tūsī, mohammad ebn-e mohammad (1201 - 1274)

وابسته به: اخلاق ناصری؛ نصیرالدین طوسی، محمد بن محمد (۵۹۷-۶۷۲ ق)

نسخه‌ای از آن در مجموعه محدث ارموی است به شماره ۴۰۵۷ که عنوان «منتخب اخلاق ناصری» بدان داده شده و فهرست‌نگار معتقد است که خلاصه‌ای از اخلاق ناصری خواجه است و نسخه‌ای نیز در دانشگاه تهران دارد که با عنوان «معرفت نفس» آمده و مجهول مانده است. به هر صورت رساله مستقلی از خواجه نیست. تطبیق همین مقدار از آغاز و انجام موجود در رساله نشان می‌دهد که همان قسمت مربوط به بحث نفس اخلاق ناصری است نه تالیفی دیگر، که جدا نوشته شده است.

آغاز: در معرفت نفس انسانی که آن را نفس ناطقه نیز خوانند بدانکه نفس انسانی جوهری است بسیط که از شان بود ادراک معقولات بذات خوش و تدبیر و تصرف درین بدن مخصوص که بیشتر مردم آن را انسان می‌گویند.

انجام: پس موت بدن نسبت با نفس چون قوت آلات بود باصناف با اصحاب صناعت و این معنی در کتب نظر بشرح موشح با استشهاد براهین حقیقی موجود است این قدر اینجا کفایت شود.

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۴۰۵۷

آغاز: برابر؛ انجام: و بر طلب مرضات خود حریص، گرداناد انه اللطیف المجدب تمام شد منتخب اخلاق ناصری.

تذکر: در فهرست با عنوان «منتخب اخلاق ناصری» آمده؛ خط: نستعلیق، بی کا، تا: ۹۵۶ ق؛ مصحح، با علامت مقابله‌ای به سال ۱۰۴۹ با مهر «بنده آل محمد یوسف» (بیضی)؛ تملک: حاجی یوسف؛ جلد: مقوایی، ۱۰۴ گگ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۹ سم [محدث ارموی مخ: ۳-۱۵۵۰]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۰۳۸/۳

آغاز: برابر؛ انجام: تا سخن بحد اطناب کشد و الله المیسر للخیرات للحسنات.

خط: شکسته تعلیق، کا: اصفهانی، محمد باقر، تا: غره رجب ۱۰۵۶ ق، جا: حیدرآباد؛ ۱۲ گگ (۱۹پ-۳۰پ) [ف: ۳-۳۹۴]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۹۰۳/۳

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح؛ ۳ گگ (۱۱-۱۳پ)، ۲۴ سطر (۱۴/۵×۷/۵)، اندازه: ۱۹×۱۲ سم [ف: ۳۲-۷۱۲]

● النفس / شعر / فارسی

an-nafs

فضل الله حروفی، ۷۴۰ - ۷۹۶ قمری

fazl-ol-lāh-e horūfī (1340 - 1394)

منظومه‌ای است در توضیح این شعر معروف حضرت علی (ع) «اتزعم انک جرم صغیر xx و فیک انطوی عالم اکبر ...» که در آن تک تک اعضای بدن را با یکی از اجزای عالم آفرینش تطبیق داده و نتیجه‌ای که در آخر می‌گیرد نیز مطابق است با این کلام مشهور حضرت علی (ع) که «من عرف نفسه فقد عرف ربه». با توجه به تخلص شاعر در آخرین بیت که «نعیمی» می‌باشد و آنچه در ریحانة الادب در شرح حال سید شاه فضل نعیمی از اکابر علمای قرن ۸ نوشته شده، به نظر می‌آید که مؤلف همین سید شاه فضل نعیمی باشد، هر چند که از این منظومه نامی در منبع فوق نیامده است. در منابع دیگر نیز نشانی از وی نیافتیم.

[ریحانة الادب ۲۱۸: ۶]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۶۶۸۶

آغاز: هذه رسالة النفس فی المطالبه لقوله (ع) اتزعم انک جرم صغیر الخ/هر چه در آفاق بود ای جوان xx هست در انفس چو بینی عیان؛ انجام: سیر در انفس کن و خود را شناس xx خویش شناسی بودت حق شناس/سیر نعیمی چو در انفس فتاد xx جمله ی آفاق در آن کرد یاد/ مضمون کلام امام علی (ع) من عرف نفسه فقد عرف ربه

خط: نستعلیق، بی کا، بی تا؛ جلد: تیماج، ۴ گگ (۷۶پ-۷۹پ)، ۱۱ سطر (۱۲×۷)، اندازه: ۱۱×۱۷/۳ سم [رایانه]

فهرستگان نسخه های خطی ایران (فخا)؛ جلد سی و سوم؛ به کوشش مصطفی درایتی؛ تهران

DIA 276271

سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ۲۰۱۴ / ۱۳۹۳